

PRESUDA SUDA

11. prosinca 1973.(*)

U predmetu 120/73,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, koji je na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, uputio Verwaltungsgericht u Frankfurtu na Majni (Upravni sud, Njemačka) u postupku između

Gebr. Lorenz, GmbH, 675 Kaiserslautern, Denisstraße,

i

Savezne Republike Njemačke, koju zastupa Bundesamt für gewerbliche Wirtschaft (Savezni ured za trgovinu), 6 Frankfurt na Majni, Bockenheimer Landstraße 38,

i

pokrajine Falačko Porajnje, koju zastupa ministar za gospodarstvo i promet, 65 Mainz, intervenijent,

o tumačenju članka 93. stavka 3. Ugovora,

SUD,

u sastavu: R. Lecourt, predsjednik, A. M. Donner, M. Sørensen, predsjednici vijeća, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (izvjestitelj), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó. Dálaigh, A. J. Mackenzie Stuart, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Reischl,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 19. ožujka 1973., koje je tajništvo Suda zaprimilo 12. travnja 1973., Verwaltungsgericht u Frankfurtu na Majni (Upravni sud) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u nekoliko pitanja o tumačenju članka 93. stavka 3. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice.

Pitanja se odnose na načine preventivnog nadzora državnih potpora, a osobito na učinke kašnjenja Komisije u zauzimanju stajališta o planovima o kojima je obaviještena ili u pokretanju postupka za utvrđenje njihove nespojivosti sa zajedničkim tržištem ili na učinke takve intervencije.

- 2 Člankom 93. predviđen je postupak koji Komisiji omogućava da utvrdi državne potpore koje su u smislu članka 92. Ugovora nespojive sa zajedničkim tržištem ili da naloži njihovo ukidanje ili spriječi njihovu primjenu.

Stavkom 1., koji se odnosi na postojeće potpore, Komisiji se omogućava da, nakon što je pozvala stranke da podnesu svoje primjedbe kako je opisano u stavku 2., dotičnoj državi članici naloži da ih ukine ili izmijeni u roku koji je odredila Komisija.

Stavkom 3. uspostavlja se preventivni nadzor planova za dodjelu novih ili izmjenu postojećih potpora te predviđa da „se Komisija pravodobno obavješćuje o svim planovima za dodjelu ili izmjenu potpora kako bi se o njima mogla očitovati. Ako smatra da je [...] takav plan nespojiv sa zajedničkim tržištem s obzirom na članak 92., Komisija bez odgode pokreće postupak predviđen stavkom 2.

Dotična država članica ne primjenjuje predložene mjere sve dok se taj postupak ne okonča konačnom odlukom.”[neslužbeni prijevod]

- 3 Navodeći da se o planovima za dodjelu novih ili izmjenu postojećih potpora Komisija obavješćuje „pravodobno [...] kako bi se o njima mogla očitovati” [neslužbeni prijevod], autori Ugovora željeli su toj instituciji osigurati rok za razmišljanje i istraživanje koji je dostatan za formiranje prvog mišljenja o djelomičnoj ili potpunoj spojivosti s Ugovorom planova o kojima je obaviještena.

Tek nakon što joj se omogući formiranje tog mišljenja, Komisija je dužna, ako utvrdi da je plan nespojiv sa zajedničkim tržištem, bez odgode pokrenuti postupak predviđen člankom 93. stavkom 2. Ugovora pozivom državama članicama da podnesu svoje primjedbe.

- 4 U skladu s posljednjom rečenicom članka 93., države članice ne primjenjuju predložene mjere sve dok se taj postupak ne okonča konačnom odlukom.

Cilj koji se želi postići člankom 93. stavkom 3., a to je spriječiti stavljanje na snagu potpora protivnih Ugovoru, podrazumijeva da ta zabrana proizvodi učinke već tijekom čitave prethodne faze.

Iako u toj fazi Komisija mora raspolagati dostatno dugim rokom, ona svejedno mora djelovati s potrebnom žurnošću i voditi računa o interesu država članica da budu brzo obaviještene o stavu tijela Zajednice u slučajevima u kojima, zbog učinka koje te države članice očekuju od predloženih poticajnih mjera, može biti potrebna žurna intervencija.

Kada ne postoji uredba kojom se određuje taj rok, države članice ne mogu jednostrano okončati tu prethodnu fazu koja je Komisiji potrebna da ispuni svoju zadaću.

Međutim, ne može se smatrati da Komisija djeluje s potrebnom žurnošću ako stajalište ne zauzme u razumnom roku.

U tom pogledu primjereno je ravnati se prema člancima 173. i 175. Ugovora, koji u sličnim situacijama predviđaju dvomjesečni rok.

Istekom toga roka predmetna država članica može provesti plan, iako je zbog razloga pravne sigurnosti dužna o tome prethodno obavijestiti Komisiju.

- 5 S druge strane, iako je u interesu dobrog upravljanja da Komisija, kada po okončanju preliminarnog ispitivanja zauzme stav da je potpora spojiva s Ugovorom i obavijesti predmetnu državu, ona ipak nije obvezna o tome donijeti odluku u smislu članka 189. Ugovora, jer se člankom 93. donošenje takvog akta zahtijeva tek po okončanju službenog postupka.

Iz činjenice da se Komisija nije smatrala dužnom u gore navedenom razumnom roku pokrenuti službeni istražni postupak nije moguće zaključiti da je mjera potpore spojiva s Ugovorom.

Člankom 93. stavkom 1. od Komisije se zahtijeva da u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama.

Stoga potpora provedena prije nego se Komisija očitovala, nakon isteka roka potrebnog za provođenje preliminarnog ispitivanja, podliježe, kao postojeća potpora, odredbama članka 93. stavaka 1. i 2.

- 6 Zato na postavljena pitanja u prvom redu treba odgovoriti da članak 93. stavak 3. Ugovora treba tumačiti tako da Komisija nije obvezna izdati odluku u smislu članka 189. ako tijekom prethodne faze zaključi da nije potrebno pokrenuti službeni postupak.

Ista ta odredba nadalje podrazumijeva da ako Komisija ne pokrene službeni postupak iako ju je država članica obavijestila o planu dodjele ili izmjene potpora, ta država smije po isteku roka dostatnog za preliminarno ispitivanje plana primijeniti planiranu potporu pod uvjetom da o tome prethodno obavijesti Komisiju. Ta potpora potom postaje dijelom sustava postojećih potpora.

S obzirom na odgovore na pitanja (a), (b) i (c), pitanje (d) je bespredmetno.

- 7 Trećim se pitanjem pita treba li izraz „država članica” iz članka 93. stavka 3. Ugovora tumačiti tako da pojedinci imaju izravno pravo na temelju poštovanja te odredbe ili barem tako da obvezuje nacionalni sud da po službenoj dužnosti pazi na nevaljanost mjere koja potporu dodjeljuje unatoč zabrani primjene mjere propisane člankom 93. stavkom 3.

- 8 Presudom od 15. srpnja 1964. (u predmetu 6/64, Zb., 1964., str. 1141.) već je bilo odlučeno da zabrana primjene iz zadnje rečenice članka 93. stavka 3. ima izravan učinak i za pojedince stvara prava koja su nacionalni sudovi dužni štiti.

Trenutačna primjenljivost ove zabrane vrijedi za cijelo razdoblje na koje se zabrana primjenjuje.

Dakle, izravan učinak zabrane proteže se na sve potpore koje su bile provedene a da Komisija o tome nije bila obaviještena i, u slučaju da je o tome bila obaviještena, takav učinak postoji tijekom prethodne faze ili, ako Komisija pokrene službeni postupak, do konačne odluke.

- 9 Što se tiče drugog dijela ovog pitanja, iako izravan učinak predmetne zabrane obvezuje nacionalne sudove da tu zabranu primjenjuju bez mogućnosti da se protiv nje ističu bilo kakva pravila nacionalnog prava, na unutarnjem je pravnom poretku svake države članice da odredi pravni instrument kojim će se omogućiti postizanje toga rezultata.

Troškovi

- 10 Troškovi vlada Savezne Republike Njemačke i Ujedinjene Kraljevine kao i troškovi Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Suda, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

uzimajući u obzir postupovne akte,

saslušavši izvješće suca izvjestitelja,

saslušavši usmena očitovanja vlade Savezne Republike Njemačke, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice, a posebno njegove članke 92., 93., 173., 175. i 177.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske ekonomske zajednice, a posebno njegov članak 20.,

uzimajući u obzir Poslovnik Suda Europskih zajednica,

SUD,

u odgovoru na pitanja koja mu je rješenjem od 19. ožujka 1973. uputio Verwaltungsgericht u Frankfurtu na Majni (Upravni sud, Njemačka), odlučuje:

- 1. Treću rečenicu članka 93. stavka 3. Ugovora treba tumačiti tako da Komisija nije obvezna izdati odluku u smislu članka 189. ako tijekom preliminarnog ispitivanja potpore o kojoj je bila obaviještena zaključi da nije potrebno pokrenuti službeni postupak.**
- 2. Ako Komisija ne pokrene službeni postupak predviđen člankom 93. stavkom 2. pozivom predmetnoj državi članici da podnese svoje primjedbe iako ju je država članica obavijestila o planu dodjele ili izmjene potpora,**

ta država smije po isteku roka dostatnog za preliminarno ispitivanje potpora primijeniti planiranu potporu pod uvjetom da o tome prethodno obavijesti Komisiju. Ta potpora potom postaje dijelom sustava postojećih potpora.

3. Izravan učinak zabrane primjene planiranih mjera potpore nametnute državi članici proteže se na sve potpore koje su bile provedene a da Komisija o tome nije bila obaviještena, i u slučaju da je Komisija o tome bila obaviještena, taj učinak postoji tijekom prethodne faze ili, ako Komisija pokrene službeni postupak, do konačne odluke. Što se tiče čitavog tog razdoblja, zabrana za pojedince stvara prava koja su nacionalni sudovi dužni štiti.
4. Iako izravan učinak zadnje rečenice članka 93. obvezuje nacionalne sudove da tu odredbu primjenjuju bez mogućnosti da se protiv nje ističu bilo kakva pravila nacionalnog prava, na unutarnjem je pravnom poretku svake države članice da odredi pravni instrument kojim će se omogućiti postizanje toga rezultata.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 11. prosinca 1973.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: njemački